לג א מיי פ״ח מהלי עשין קנה טור ש"ע ח"מ משום דתנן בירו השנה ולא כפירוש רש"י שפירש משום דתנן בהחובל (לקמן דף פו.) עבד ואשה פגיעתן כו' דא"כ ה"ל למינקט עבד ואשה אלא מפרש ר"ת דנקט עבד ואמה משום דקאי אמתני׳ דסוף מסכת ידים וטעמא משום שמא יקניטנו רבו דבסמוך

מפורש המס: לאו אע"ג דבוונתו להזיק אפ"ה פמורין. וא"ת ענד ואמה גופיה נילף מק"ו דשן להתחייב כיון דאכתי לא ידע טעמא דשמא יקניטנו רבו וע"ק כיון דידע רישא למתניתין דמסכת ידים (פ"ד מ"ז) מדנקט עבד ואמה ולא נקט עבד ואשה א"כ טמסתמא ידע סיפא וע"ק דעבד ואמה כשאין כוונתן להזיק נמי פטירי וא"כ מאי מייתי וי"ל דשפיר הוה ידע המקשה טעמא דשמא יקניטנו רבו ואפ״ה פריך כיון דעבד ואמה פטורין ואפילו באין כוונתן להזיק ואע"ג דלא שייך טעמא דשמא יהניטנו רבו דאנום הוא די דפעמים דנתכוונו ויאמרו לא נתכוונו לכד פטירי בכל ענין נמלא שכוונתן גורם הפטור ה"נ קרן שכונתו להזיק יש לנו לפוטרו ורב אשי פי׳ דאפילו באין כוונתו להזיק איכא טעמא רבה: בשהזיק חב המזיק כו'. נח סיינו כשהזיק קמא •מלא מאידך כשהזיק מרבה לה: למחשביה בהרי מועדין כו׳. ושמואל ס"ל דלא

ה"ל לאשמועינן בסיפא כיון דלא אשמעינן שום חידוש טפי מברישא אבל שן ורגל אע"ג דתנא ליה ברישא תנא ליה בסיפא גבי מועדין משום חידוש דמפרש השן מועדת לחכול את הראוי לה והרגל מועדת לשבר דרך הילוכה וקרן נמי תנא ואע"ג דתנא ברישא כשהויק חב המויק לאתויי קרן מ"מ תנא ליה בסיפא משום דתני ליה גבי חמשה חמים מש"ה תנא ליה נמי בהדי מועדין וא"ת אמאי לא חשיב אש ובור גבי מועדים וי"ל דלא חשיב אלא בעלי חיים אבל בור ואש כך לי פעם ראשונה כמו פעם ג' וד':

בראי אדם שאין משלם את הכופר. הקשה ריב"א מאי

חומרא היא זו האי דאין משלם את הכופר משום דקים ליה בדרבה מיניה ותירך דשוגג נמי פטור חזקיה ואור"י דלאו מדתנה דבי פרכח היח כלל °דלח מפטר משום קים

ליה בדרבה מיניה וכאן נמי אין שייך להזכיר תנא דבי חזקיה דלקמן בפ"ב (דף כו.) משמע °דאי לאו קרא דעליו ולא על האדם הוה ילפינן אדם משור שיתחייב מזיד מיתה וכופר ומעליו פטרי ליה אפילו שוגג דומיא דשוסף דאין מזיד לשור ותנא דבי חזקיה דפוטר אפילו שוגג היינו ממון שהזיק בשעת חיוב מיתה ולאפוקי ממאן דדריש בפ' אלו נערות (כתוצות דף לה. ושם) הא אם יהיה אסון לא יענש דדוקא דין אסון אתא חזקיה ואשמועינן לאו דוקא דין אסון לא יענש אלא אפי׳ שוגג לא יענש: ביון דבייף ופשים אורחיה הוא. בירושלמי יש דישן לא מחייב אלא כשהשכיב עצמו אצל הכלים אבל אם ישן והביאו כלים אצלו ושברן פטור דהם גרמו לו וכן אם היה ישן והלך חבירו לישן אצלו והזיקו זה את זה הראשון פטור והאחרון חייב: ולשעמיך. פירוש אפילו תימא מבעה זה השן: אדם שמירת גופו עליו. מכאן משמע דלא גרסינן במתני' וממונא⁰ מדלא פריך נמי הכי אדם ממונו הוא ⁰ ומש"ה אין לריך למחקו כדפירשתי לעיל (ג: ד"ה וממוק):

ולה רחי השן שחין כוונסו כו'. דחי כתב רחמנה שן לה חתי קרן מיניה ולהכי פריך ולאו ק"ו הוא כל שכן דמשום האי טעמא נפיק קרן משן. וה"ה נמי דקא פריך אטעמא קמא דאי כתב קרן הוה נפקא שן מיניה בק"ו ומה קרן שאין הנאה להזיקה חייב כו". והאי

ליכא לתרוני דהכי מיפרשא מילתא

ולא ראי השן שאין כוונתו להזיק כראי הקרן שכוונתו להזיק ולאו ק"ו הוא ומה שן שאין כוונתו להזיק חייב קרן שכוונתו להזיק לא כ"ש איצמריך ס"ר אמינא מידי דהוה אעבר ואמה עבד ואמה לאו אע"ג דכוונתן להזיק אפ"ה "פטירי ה"נ לא שנא אמר רב אשי אמו עבד ואמה לאו מעמא רבה אית בהו ישמא יקניטנו רבו וילך וידליק גדישו של חבירו ונמצא זה מחייב את רבו מאה מנה בכל יום אלא פריך הכי לא ראי הקרן שכוונתו להזיק כראי השן שאין כוונתו להזיק ולא ראי השן שיש הנאה להזיקו כראי הקרן שאין הנאה להזיקו ורגל מאי שייריה כשהזיק חב המזיק לאתויי רגל וליתנייה בהדיא אלא אמר רבא תנא שור לרגלו ומבעה לשינו וה"ק לא ראי הרגל שהזיקה מצוי כראי השן שאין הזיקה מצוי ולא ראי השן שיש הנאה להזיקו כראי הרגל שאין הנאה להזיקו וקרן מאי שייריה כשהזיק חב המזיק לאתויי קרן וליתנייה בהדיא במועדין מתחילתן קמיירי בתמין ולבסוף מועדין לא קמיירי ושמואל מ"ם לא אמר כרב אמר לך אי סלקא דעתך אדם הא קתני סיפא שור המועד ושור המזיק ברשות הניזק והאדם וליתני ברישא בנזקי ממון קמיירי בנזקי גופו לא קמיירי ורב נמי הא קתני אדם בסיפא אמר לך רב ההוא למחשביה בהדי מועדין הוא דאתא ומאי לא הרי ה"ק לא ראי השור שמשלם את הכופר כראי האדם שאין משלם את הכופר ולא ראי האדם שחייב בארבעה דברים כראי השור שאין בו ארבעה דברים הצד השוה שבהן שדרכן להזיק וכי שור דרכו להזיק במועד ומועד דרכו להזיק כיון דאייעד אורחיה הוא אדם דרכו להזיק בישן ישן דרכו להזיק כיון דכייף ופשים אורחיה הוא ושמירתן עליך אדם שמירת גופו עליו הוא ולמעמיך הא דתני קרנא ארבעה אבות נזיקין ואדם אחד מהן אדם שמירת גופו עליו הוא אלא כדאמר ליה רבי אבהו לתנא תני אדם שמירת גופו עליו הכא

דרב יהודה לא ראי הקרן שאין הנאה כו' ואי כתב שן לא אמיא קרן מיניה ולא ראי השן שאין כוונתו להזיק כו' ואי כתב קרן לא אתיא שן מיניה ולא תיקשי מידי האי לאו מילתה היה שחין זה לשון הש"ם חלה ההוא דבעי למיגמר חבריה מיניה נקיט ברישה כדקתני מתני' לה זה ווה שיש בהן רוח חיים כהרי החש שאין בו רוח חיים ואי כתב הני תרתי לא אתי אש מתרוייהו אלמא כל היכא דקתני לא ראי זה כראי זה ההוא דבעי אגמורי חבריה מיניה נקיט ברישא כדקתני מתני׳ וה״ה לא ראי זה כראי זה אין דין הכתוב בזה ראוי לנהוג בזה: אילטריך. למיכתב קרן: אפ"ה פטורין. כדאמרינן בפ׳ החובל (לקמן דף פז.) העבד והחשה פגיעתן רעה החובל בהן חייב והן שחבלו בחחרים פטוריו: לחו טעמח כבה אים בהו. דאי מיחייבת ליה כל שעה שיכעיסנו רבו ילך וידליק גדישו של חבירו כדי לחייב את רבו: אלא פריך וחימה הכי. לה רחי השור כראי המבעה דקתני במתני' ה"ק לא ראי הקרן שכוונתו להזיק כהרי השן שאין כוונתו להזיק אלא להנאתה מתכוונת הלכך אי כתב קרן לא הוה נפיק שן מינה: ולא הרי השן שיש הנאה להזיקה כהרי הקרן כו'. ואי כתב שן לא אתיא קרן מינה: ורגל מחי. עביד ליה תנא דמתני׳ דלא תני: שייריה. בתמיה: וה"ק. הך דקתני מתני׳ לא הרי השור כהרי המבעה ה"ק כו": רגל הזיקה מלוי הלכך לא אתיא שן מינה: רגל ובור שן ואש מועדין מתחילתן לשלם נוק שלם דלא פליג רחמנא בין תם למועד אלא בנגיחה: שור המויק ברשות הניוק. שנכנס לרשות הניוק ונגח שם את שורו ואע"ג דתם הוא משלם מק שלם. וסתמא כר"ט דאמר לקמן (דף טו:) משונה קרן ברשות הניוק מוק שלם משלם: בנוקי ממונו. בטקין שממונו מזיק מיירי רישה: בנוקי גופו. שהוא עלמו מזיק לא

מיירי: הא קחני אדם. בסיפא ולמה ליה למיתני ברישא: למיחשביה בהדי מועדין הוא דאסא. דקתני חמשה תמין וחמשה מועדין וקחשיב להו ואזיל: ומאי לא הרי. דקתני במתני׳ לא הרי השור כהרי המבעה לרב דאמר מבעה זה אדם: שור מועד שנגח אדם ומת משלם כופר הלכך אי כתב שור לא אתיא אדם מיניה דאדם שהרג את חבירו במזיד נהרג בשוגג גולה ואינו משלם כופר: אדם החובל בחבירו חייב בארבעה דברים לער ריפוי שבת ובושת אבל נזק לא קא חשיב דשור נמי מק משלם אבל בהנך ארבעה דברים אינו חייב כדמסיק בשילהי כילד הרגל מועדת (לקמן כו.) דאמרי' כי יתן איש מום בעמיתום אים בעמיתו ולא שור בעמיתו: וקא פריך הלד השוה כו'. לרב דאמר תנא שור וכל מילי דשור היכי מצי למיתני בקרן דרכו להזיק. ולשמואל ליכא למיפרך דרגל ודאי דרכו לילך ולהזיק: דכייף ופשיט. את רגליו: אורחיה הוא. לשבר כלים שבלד מרגלותיו: וקא פריך מאי האי דקתני ושמירתן עליך. לשון זה אינו שייך אלא בנזקי ממונו: ל) [ידים פ"ד מ"ז], (ל) [עי' (ני' (ני') (ני') (ני' (ני') (ני') (ני') מומ׳ מסחים לו. ד"ה אלאו. פ"י, ה) ונס"ח: דשורן, נס יו, יוממונך], (1) [בס"א: וממונך], (1) [ומשום בור ואש נמי לריך למוחהו כל"ל עי׳ מהר"ם].

גליון הש"ם

תום' ד"ה כשהזיק כו' אלא מאידך. דלקמן דף ט ע"ב וע" לקמן דף יג ע"ב נמוס' ד"ה כשחיק: שם ד"ה כראי כו' דלא מפמר משום קלב"מ. עי לקמן דף י ע"א נרש"י ד"ה משא"כ נאש: בא"ד ראי לאו קרא דעליו. עי' בספר יראים לרא"ם סי' רו:

רבינו חננאל

שן אין כונתה להזיק אלא לאכל להנאתה, קרן כונתה להזיק ואין לה הנאה. ואתא למילף מעבד ואמה רפטרי מרייהו. ודחי לה רב אשי. אטו עבד ואמה לאו טעמ׳ רבה אית בה במתניתין א) בסוף מסכת ידים תאמרו בעבדו ואמתו י האכור בכבר אכונו. שיש בהן דעת שאם יקניטנו ילך וידליק גדישו שלחבירו ונמצא מחייבנו שלווביוד ונמצא מווייבנו בכל יום. ולא עמד זה התירוץ ונדחה. ותרץ רבא . הכי תנא שור לרגלו ומבעה לשנו כו׳. וקרן . י. מאי, שיירה. מאי טעמ׳ שן . ורגל מועדין מתחילתן הן ותני להו ברישא. קרן דהוא תם ולכי מייעד הוי ליה מועד תנא ליה בסיפא, כשהזיק חב המזיק לאייתויי קרן. י. ושמואל מאי טעמ׳ לא אמ׳ כרב, אמ׳ לך אדם הא קתני ליה בסיפא דמתני׳, יהאדם. ואמאי לא תנא ליה ברישא, דבנזקי ממונו קמיירי, ונזקי גופו לא קמיירי. ויש אומ׳ הלכה קמיירי. ויש אומ' הלכה כשמואל. ורב אמ' לך אדם הא' דקתני ליה בסיפא למיחשביה בהדי מועדין הוא דאתא. מאי לא ראי לא ראי, הכי קאמ' לא ראי השור שמשלם את הכופר השה שמשלם את הכופה כו' הצד השוה שבהן שדרכן להזיק. שור דרכו להזיק במועד. אדם דרכו להזיק בישן. ושמירתן עליך, אדם שמירת גופו עליו הוא, ופרק׳ כר׳ אבהו דאמ׳ לתנא תני אדם

שמירת גופו עליו. א) עי' תוס' ד"ה מידי דהוה.